

rem, & præstantiorem (hoc est) melioris pascui vel aquæ; vel fortè deteriori, in qua parte non ita commodè, & æqua lance possit omnibus fociis provideri, & adjudicari, quod suum est, respectu partis, & juris, quod habent in toto pascuo, prato, vel defensa, vel quotiescunque ob alias causas esset incommoda divisio, ut rectè perpendit Guttier. *ubi supra*, n. 6. & priùs observaverat Avendan. d. c. 4. n. 12.

13 Sed quis modus in hac pascui divisione sit observandus, & habendus? passim controversi solet, & in hujus rei assertione, Doctores ancipiter procedunt. Alij enim divisionem metiuntur, habito respectu ad personas, & incolarum cujuslibet oppidi capita; pro quo facit, quod jus pascendi, est servitus personalis, ut opinatur Castrens. *consil.* 113. num. 3. *libr.* 2. Idque argumento text. in l. *quærebatur*, cum l. *sequenti*, ff. *ad legem Falcidiam*. Alij verò non ad numerum personarum, sed pecorum, & armentorum respiciunt: moti doctrina Alberici in l. *usus pars*, ff. *de usu*, & *habitatione*, ubi observat, quod si pascui usus duobus sit legatus, quod sufficit decem equis; & alter ex legatariis habeat tres, alter verò habeat septem: tali modo pascui divisio fieri debet, ut unus habeat tres partes, alter verò septem. Alij verò contra putant, nam ad prædia, & possessiones incolarum attendi debere arbitrantur, ex regul. l. *testatrix*, §. *fin.* ff. *si servitus vendic. l. Imperatores*, ff. *de servitut. rustic.* & facit text. in l. *pecoris*, cum sequenti, ff. *illo tit.* Et facit jus pascendi, esse servitutem realem, ex veriori sententia, (ut suo loco firmavimus) unde pascua pro rata prædiorum partiri debere, docet Calcanicus *consil.* 34. col. 3. Franciscus Marcus *decis.* 223. Cravera *consil.* 154.

Verum hac Interpretum varietate 14 explosa, ni me proprium decipit iudicium, utique reor, pro vera & secura hujus rei decisione, discrimen esse constituendum. Nam aut contenditur de divisione facienda inter dominos communes, sylvæ, nemoris, vel prati, qui communitatem habent, non in usu pascui, sed etiam in proprietate terræ: & hoc casu divisio fit æquis partibus adjudicata medietate uni, & altera residua alteri, nec habetur respectus ad numerum civium vicinorum, vel pe-

corum, nec ad possessiones, vel prædia, ut probat text. in *dict. l. Imperatores*, vers. *nisi*, ff. *de servit. rustic.* & facit doctrina Alberici in *dict. l. usus pars*, num. 4. in *fine*, ubi inquit, quòd quando pascuum legatur duobus, & alter habet decem equos, alter verò centum, æqualiter inter eos dividi debet: & quia de natura divisionis est, ut æqualitas servetur, l. *etiam partis*, ff. *de usufructu*, & ita est intelligenda decisio *Theauri* 72. & procedunt, quæ tradit Guttier. *ubi supra*, qui pluries in Senatu Regio ita decisum fuisse affirmat. Et apud quam villam resideat proprietas compascui, & pro qua præsumptio domini sit, suo loco differemus. Aut contenditur, & divisionis lis agitur, inter consocios, quorum aliquis dominium, & proprietatem privati termini compascui habet, ceteri verò communitatem tantum in usu pascendi; & hoc casu si possibile est, tali modo fiet divisio, & tanta pars termini compascui assignabitur, ut licet distinctus, & separatus non fiat deterior usus; sed tanti emolumenti, & commoditatis sit, sicut antea; & in summa, Iudex prudens arbitrabitur, considerata vicinorum turba, pecorum suorum indigentia, consuetudine terræ, & possessionum cultura; ut cum Bertrando *consil.* 37. *lib.* 1. *consil.* 75. n. 15. *libr.* 2. *consil.* 1. col. 2. *lib.* 3. Afflict. Avend. Covarr. tradit Menoch. *dict. casu* 245. num. 14. & novissimè Costa omnino videndus de *portione rata*, q. 159. per totam, Gratianus tom. 1. *disp. Forens. cap.* 170. num. 29. & sequenti, *Theaurus d. decis.* 72. Et an quando divisio Pascui fit inter vicinos de populo, debeatur laudemium? disputant eleganter Gaspar Anton. *Theaur.* q. *Forens.* 120. *lib.* 3.

CAPUT XXIII.

Si alicui oppido pascui jus concessum fuerit, quo tempore duret? & oppido desolato, ad quem pertineant pascua? & quid, si iterum tale oppidum populetur.

SUMMARIUM.

1 Perpenditur pro decisione thematis hujus capituli, text. in l. si usufructus, ff. de usufructu legat. l. 26. tit. 31. par. 3. 2 Diversum

Caput XXI.

- 2 Diversum est, concedere alicui jus fruendi, vel fructus ipsos.
- 3 Concessio juris pascendi facta alicui oppido, utrum perpetua debeat reputari.
- 4 Populus nunquam moritur, & semper censetur unus, & idem; cujus rei traduntur varia exempla.
- 5 Universitas qualibet, est corpus fictum.
- 6 Sententia lata contra cives alicujus loci, nocet sequentibus, etsi non sint eorum heredes.
- 7 In iure pascendi semper consideratur usufructus: est tamen causalis, non formalis.
- 8 Concessio juris pascendi verba debent semper attendi.
- 9 Concessio facta, videntur comprehendi, & venire ea omnia quæ concedens in re concessa habebat.
- 10 Oppido desolato, pascua ejus ad quem pertineant, & cui applicari debeant? & n. 11. constituuntur pro declaratione questionis, tres casus.
- 12 Expenditur Gregor. Lopez doctrina in l. 26. titulo 31. partita 3.
- 13 Bona vacantia regulariter ad Regem nostrum spectant.
- 14 L. 4. tit. 6. lib. 7. novæ Recop. expenditur, & n. 15. & n. 16. & 17.
- 18 Proponitur tertius casus distinctionis.
- 19 Si villa aut oppidum desolatum, iterum populetur, utrum pascua quæ habebat, quasi postliminio recuperet? disputandum proponitur.
- 20 Castrum dirutum, utrum bona vel privilegia omittat omnino.
- 21 Populus propter gentem consideratur.
- 22 Oppido penitus diruto, si vicini in alio loco edificaverint, vel habitationem suam transfererint, utrum pascua pristini loci diruti conservent.

1 CVM jus pascendi in emolumento, vel usufructu herbæ consistat, veram hujus capituli in primo ejus dubio resolutionem aperire videtur Caius in l. si usufructus municipibus 8. ff. de usufructu legat. ibi: Si usufructus, municipibus legatus fuerit, queritur quo usque in eo usufructu tuendi sint? nam si quis eos perpetuò tueatur, nulla utilitas erit nude proprietatis, semper abcedente usufructu; unde centum annos observandos esse constat, qui finis vite longissimus est, & in l. an usufructus 63. ff. de usufructu, & de jure Regio consonat lex 26. tit. 31. par. 3. pro quorum iurium intellectu, & exornatione, videndi sunt Parisius *consil.* 74. num. 85. cum

sequenti, lib. 3. Ruinus *consil.* 143. sub num. 11. lib. 4. Hippolytus Riminaldus *consil.* 219. à n. 11. Pancirolus *consil.* 20. num. 135. per totum, Peregrinus de fidei commissis, art. 29. num. 11. Covarr. *lib.* 3. *variarum*, cap. 9. num. 10. Dominus Joannes del Castillo de usufructu, c. 61. à numer. 19. & doctissimus Pichardus in §. finitur, n. 7. *Instit. de usufructu*.

Verum licet prima facie jura supra adducta nostri dubij resolutioni aridere videantur: re tamen profundius pensata, intentioni nostræ radicibus non respondent. Si quidem illa jura tantummodò loquuntur, & procedunt, quando aliquod jus per viam usufructus formalis, fuerit relictum civitati, aut oppido, & concessum; ut ex eorum serie, & ratione decisionis apertè colligitur. Cùm tamen diversum sit jus fruendi concedi, vel ipsum usufructum, ut contendit Tiber. Decian. *respons.* 22. n. 36. vol. 1.

Verum, quia jus pascendi, quoad proprietatem potest concedi, constitui, vel assignari, pacto, privilegio, vel legato, municipibus, vel incolis alicujus villæ, seu oppidi; tunc talis concessio perpetua debet reputari, & per omne ævum consistere, l. forma, §. quamquam, ff. de censibus, l. 2. ff. de rebus dubiis, Romanus in l. maritum, ff. soluto matrimonio, Emmanuel Rodriguez tom. 1. *ques. regul. quest.* 26. *artical.* 1. *versicul.* & hoc confirmatur, & in casu legis, civitatibus, 90. ff. de legatis 1. & legis, Lucius, §. civibus, ff. de legatis 2. tradit la. Menoch. de *presumpt.* *libr.* 4. *presumptione* 111. & 112. Petrus de Vbaldis in *titul. de collectis*, Cancericus omnino videndus, *tomo* 3. *variarum*, c. 13. de *iuribus castrorum*, ex num. 378. Casanate *consil.* 44. num. 19. quia oppidum, vel villa, nunquam moritur, ut in l. proponebatur, ff. de iudiciis: nam eadem legio dicitur, & si omnes ejus milites mutantur, vel intereant, & alij loco illorum subrogentur; & idem dicitur populus licet deficiant omnes, qui ab hinc centum annis erant; exornat Niconic. in rubrica, ff. de operis novi oper. nuntiatione, à num. 14. quemadmodum, idem Collegium, & si mutantur Collegæ, Mandosius *consilio* 91. num. 5. & num. 8. & eadem Ecclesia, Clericis mortuis, & aliis succedentibus; Alvarotus in cap. 1. §. 1. num. 1. ad finem, de

alienatione iudicij mutandi causa facta, & eadem Canonica, licet mutentur canonici, Baldus in cap. publicata, num. 12. de electione; & hinc est, quod ex homagio, vel voto præstito ab universitate, vel oppido, ligantur præsentis, qui de populo tunc non erant, l. 5. tit. 15. par. 2. ubi Greg.

Et ratio est, quia quælibet universitas est corpus fictum, quod repræsentatur ex hominibus in ea omni tempore inventis, ut in l. mortuo, ff. de fideiussoribus, Bar. in l. aut facta, §. fr. num. 3. ff. de pœnis, & quando constitit forma illius corporis ficti, licet partes mutentur, semper manet idem corpus; l. grege, & in l. si grege, ff. de leg. 1. Romanus consilio 436. num. 8. & consil. 168. num. 1. Unde Guido Papæ decis. 279. infert, quod sententiâ lata contra cives, vel homines alicujus loci, nocebit sequentibus, etsi non sint eorum hæredes, Natta consil. 589. à num. 16. lib. 3. & conducit dicta lex 5. tit. 15. part. 2. ubi Gregor. verbo, son

7 vivos. Et licet in jure pascendi consideretur, semper usufructus, quia herba in fructu est; tamen quando ipsum jus conceditur, vel cum proprietate, vel de per se sine ea, aut in communi, talis usufructus est causalis, non verò formalis, de quo intelliguntur jura in d. l. si usufructus, & in l. an usufructus. Et in qualibet concessione juris pascendi debent attendi ejus verba, sive fiat in contractu, sive in privilegio, aut in ultima voluntate, ut in cap. 1. de duobus fratribus, in usibus feud. ibi: propter tenorem investitura, Decius cons. 276. In causa que Luca, num. 9. Roland. à Valle cons. 44. num. 13. & cons. 68. num. 15. vol. 4. Cephal. cons. 82. num. 12. lib. 1. & cons. 303. num. 66. & cons. 405. n. 24. lib. 3. Riminald. cons. 454. num. 22. lib. 4. Marc. Ant. Eugen. cons. 18. n. 15. & cons. 48. n. 2. Francif. de Ponte cons. 30. n. 42.

9 Et concessione alicujus oppidi, vel termini facta, in dubio censentur omnia concessa, quæ concedens habebat, & quæ ipse exigere poterat, l. traditio, de acquiren. rerum. domin. l. alienatio, ff. de contrabenda emptione, Innoc. in c. cum ad restit. spol. Decianus dict. resp. 22. n. 2. n. 8. & quælibet concessio Principis latam habet interpretationem, & extenditur ad ea omnia quæ in similibus concessionibus solent exprimi, vel con-

cedi, ut cum Angelo, & aliis tradit Tiberius Decianus respons. 123. num. 47.

10 Aliquando verò oppidum, seu villa desolatur, quia vicini omnes eam derelinquunt, (quod vulgo vocamus, despoblarse) ut ex acerba temporum clade, & rerum calamitosa strage, annorumque procellis, ac rigida intemperie, ob peccata nostra pluries in hoc Regno accidit, & ad alia oppida se conferunt; hoc in casu, cum jam non sint in villa desolata, seu oppido eremo facta, qui habitent, aut pascuis potiantur, ut possimus dicere villam mortuam fuisse, sicut in pluribus civitatibus; ex bellicis, & hostilibus incurribus penitus devastatis exempla habemus, veluti in Carthagine, Numantia, & Sagunto; & latè explicat Petrus Gregor. Synagmatum juris lib. 4. cap. 5. & 16. 1. parte, & facit dict. l. 26. ibi: se hermasse de manera que fuesse arado el suelo, ò fincasse todo el lugar yermo. Dubium magnum se offert, quibus debeant applicari pascua, quæ incolæ, & vicini talis oppidi desolati in usu ante desolationem habebant; ad cujus dubij veram resolutionem, sequentes casus sunt distinguendi.

11 Primus casus est, quando oppidum desolatum, privatum Dominum habet Comitem, nempe Marchionem, Ducem, aut Baronem.

Secundus, quando ipsum oppidum in dominio Regis manebat; vel propriam ex privilegio, aut Regia concessione, ipsorum vicinorum erat.

Tertius, quando in isto oppido, aliud convicinum oppidum habebat communitatem in pascuis.

Qua tripartita casuum sectione (ni fallor) & quæstionis propositæ vera, ac distincta resolutio patebit, & lites, quæ in proposito excitari solent, & ad nostram Curiam frequenter deferuntur, lucem accipient.

12 In primo igitur casu, securè affirmare possumus, quòd pascua simul cum territorio, semper Domino manent; cum enim dominus sit territorij, ob vicinorum fugam, vel absentiam, aut mortem, dominium suum non amittet, nec jura sua perdet; ut sentit Gregor. Lopez in dict. l. 26. verbo, poblaffen despues, prope finem, ibi: Vnde, quando pascua publica, & termini universitatis, sunt à civibus derelicta, &

non apparent esse privatorum, presumuntur esse Domini, cujus est territorium; sumpta presumptione à prima dominiorum distinctione, observant Ruinus, consil. 26. numer. 7. vol. 1. Curtius Junior consil. 41. num. 9. & 158. Rolandus à Valle consil. 46. Cephalus consil. 172. numer. 10. Natta consil. 506. n. 30. Bona enim, quæ in collegio habebantur distribuenda inter aliquos, collegio dissoluto, vel hospitali, apud Superiorem remanenti si fratres, vel sodales illius collegij, non erant capaces possidendi ea bona, nec ea (etiamsi capaces essent) ad collegium ipsi tulerunt, ut tradit Abb. omnino videndus in cap. recolentes, num. 3. prope medium, de statu Monachorum, Felinus in c. cum dilecta 22. vers. destructo Monasterio, n. 21. de rescriptis, Innocentius, & Butrius in c. dilecta, de excessibus Prælati, Angel. in l. sicut, §. 1. ff. quod cujusque universitatis nomine, ubi Bart. num. 3. & 5. & in l. fin. ff. de collegiis illicitis, num. 22. vers. quæro quid fiet; & vide Romanum consil. 89. Cardin. Tuschum litera R. concl. 7. Et ex hac ratione quando Templatorum Monasteria fuerunt diruta, eorum bona in patrimonio Ecclesiæ remanserunt, & per Pontificem Maximum, & Regem fuerunt diversis piis usibus applicata; uti exemplificant Doctores antesignati; & videre latius, licet per Mexiam in vita Alberti 2. pag. 365. Illesecundo tomo Historiæ Pontificalis, lib. 6. cap. 1. Zuritam lib. 5. Annalium Aragon. cap. 73. tom. 1. Marianam lib. 5. Historiæ, Hispaniæ, c. 10. Carrillo lib. 4. annal. suor. anno 1310. fol. mibi 319. & sententiam in Concilio Vionensi contra Templarios latam, refert & ad literam ponit Brovius anno 1311. n. 2. & ita debet intelligi Avendan. 1. par. c. 4. prætorum, n. 23.

13 In secundo casu, ex eadem ratione, jure communi attentò, dicendum videbatur, quòd talia bona, ut vacantia revertuntur ad Regem nostrum, ut potè Dominum primum à quo exierunt; & in l. 1. ff. de jure fisci, & in l. 1. & per totum, C. de bonis vacantibus, lib. 10. ubi Bart. Ripa in l. quo minus, ff. de fluminibus, num. 107. Guilielmus Benedictus in cap. Raynuntius, verbo, uxorem nomine Adelasiam, num. 832. de testamentis, & ex hoc bona vacantia dicuntur de Regalibus, ut in cap. 2. que sint Regalia: in feudis, Greg. Lopez ubi proxime, ibi: Et nullo remanente

videtur, quòd tales termini, & pascua redeant ad Regem, sive ipse donaverit terminos, sive non; cum apud eum sit publicarum rerum administratio, l. prohibere, §. plane, ff. quod vi, aut clam: & quia bona vacantia deferuntur fisco, &c. docet Chafaneus in consuet. Burg. rubr. 2. des Consecrations, §. 1. num. 20. casu 17. Peregr. in tract. de jure fisci, lib. 4. tit. 3. Alfaro eodem tractatu. glo. 20. n. 143.

14 Sed an de jure Regio sit hoc, circa usum pascui publici, oppidi desolati, in aliquo immutatum; tentari non immeritò potest, ex decis. text. in l. 4. tit. 6. lib. 7. novæ recopil. ibi: & si ballaren, que los lugares son del todo yermos, se aya informacion si tenian terminos, y debessas, y exidos, y los que parecieren que gozan de los dichos terminos, sean obligados à pagarlo que en los pedidos cabia à pagar en los lugares ansi despoblados, de que ellos gozan los dichos terminos: Salvo, si quisieren dexar los tales terminos, y debessas para nos, y para nuestra Corona Real, & ansi mismo mandamos, que los lugares que se ballaren que son del todo yermos, y no ay memoria que tengan terminos alganos, que lo que montare en los pedidos de los tales lugares, se cargue en los otros lugares del partido donde estan, segun que cada uno mejor lo puedan pagar.

15 In hujus tamen legis seriè tota, profectò nec ullum verbum invenitur, quòd disponat, aut explicet quid de terminis, & pascuis loci deserti, decernere possimus, vel cui adjudicari debeant. Verùm si ejus tenorem, ac sensum attentè persequamur, non malè conjicere fas erit, prædictos terminos locis propinquieribus esse applicandos. Quod ut percipias animadvertenda sunt verba posita in initio illius legis, quæ sic se habent: Mandamos, que quando alganos lugares que tienen cabeças de pedidos, se despoblaren en estos nuestros Reynos, que si despues de assi despoblados vivieren en ellos tantos vezinos poblados, que puedan pagar el pedido, que les pague, que ellos sean obligados à lo pagar dende en adelante, y sino estuvieren tantos, sean encabeçados; segun el numero de los vezinos que huvieren, y de las haciendas que tuvieren, y lo que se menoscabare en el tal lugar lo encabeçen à los lugares mas cercanos de aquel partido, que estan mas alrriados de pedido, tanto que sea de aquel partido, è yguales en jurisdiccion.

Cum ergo hæc lex dispositivè gravet loca viciniora loci desolati, ut per-

solvant ejus gabellas, seu collectas; & quod inter vicinos solvendæ impariantur: videtur dicendum in aliquo emolumento damnum hoc, compensari, & instaurari debere, & sic vicinis prædictis applicanda pascua loci deserti, ex regula, *secundum naturam*, 10. ff. de reg. jur. c. qui sentit, eodem tit. in 6. l. 29. tit. fin. part. 7. cum aliis, quæ adducit Everardus in *top. legalibus*, cap. à contrariis, l. cum duobus 52. S. quidam sagariam, ff. pro socio.

17 Præterea hanc fuisse prædictæ legis mentem, ex verbis sequentibus verisimiliter desumitur, ibi: *Se aya informacion, si tenian terminos, y debellas, y exidos, y los quo pareciere gozan de los dichos terminos sean obligados à pagar lo que en los dichos pedidos cabia à pagar en los lugares, ansi despoblados, de que ellos gozan los dichos terminos.* Si quidem gravamen persolvendi prædictas gabellas absque dubio imponitur illis, qui prædictis pascuis, & terminis potiuntur, quòd si hæc verba cum prioribus; in quibus, propinquieribus locis imponebatur tale onus, jungas: necessario fateri debes, quòd eis licebit talia pascua propter prædictum onus occupare. Et ille legitimus, & naturalis sensus est legis, qui (contexendo extrema ejus verba cum primis) colligitur, ut eleganter docet Doctor Campos in *sua Isonomia*, seu *ratione interpretandi juris utriusque*, reg. 1. per text. in l. in civile, ff. de legibus, & per varia exempla tradit, & nullus aptior intellectus legis, quam qui verbis quadrat, l. item veniunt, §. aptanda, ff. de petitione hereditatis. Itaque prædicta lex, saltem supponit prædicta pascua, & terminos à vicinioribus locis possideri posse, & sic licet (ut bona vacantia) ad Regem essent deferenda, jam tamen ejus permissio, & facultas concessa videtur, ex dictæ legis dispositione, ut oppida viciniora possint prædicta pascua occupare, dum tamen solvendo vectigal, quod desolato oppido impartitum erat, onus agnoscant.

18 In tertio verò, & ultimo casu supra proposito, si oppidum, quod communitatem habebat cum alio oppido desolato, ei fuerit magis vicinum, nullum erit dubium, quin ei integrè accrescant prædicta pascua. Si verò aliud sit vicinius, eis potietur, & gaudebit, servata tamen communitate, & jure

servitutis illæso, oppido compascuo, quòd communitatem habebat cum bona semper transeant cum sua causa, l. testatrix, §. 1. ff. si servitus vindicetur, l. nihil proponi, ibi: *Salva tamen causa legati*, ff. de legat. 1.

Tandem si villa, aut oppidum desolatum post aliquod tempus, iterum 19 populetur, quasi postliminio pascua recuperabit, & vicini qui reversi fuerint, vel de novo incolatum oppidi assumpserint, pascuis ejus utique potientur, ex duabus validissimis rationibus.

Prima, quia licet castrum dirutum regulariter amittat nomen; & bona, ut in l. pater, §. Tusculanus, ff. de legat. 3. & in l. ususfructus civitati, ff. quibus modis ususfructus amittatur. Innocent. & Abb. in c. Abbate, in fine, de verbor. signific. Felinus in dict. cap. cum dilecta, versic. destructo Monasterio, num. 21. Bart. in l. quo minus, num. 26. cum sequentibus, ff. de flumin. Iaso in l. jus civile, ff. de justitia & jur. Bald. conf. 158, in fin. vol. 3. & conf. 321. & 322. vol. 4. Alex. conf. 43. vol. 1. incipit, *De celerrima*, quia interitu rei omnia jura tolluntur, l. si legati causa, l. sciens, ff. de verbor. signific. Authent. de nuptiis, §. deinceps, l. virum, §. societas, ff. pro socio, l. 1. ff. quemadmodum servitutes amittantur, & servitus semel extincta non reviviscit. l. Titia, ff. de servitu. rusti. Platea in l. 1. C. de aqueductu, lib. 10. tamen hoc procedit, quando lege permittente, talis devastatio, seu depopulatio fit; non verò quando casu, aut de facto, ut loquuntur antè signati Doctores, & tradit Parisius conf. 101. num. 34. vol. 1. Vel quando adhuc mansit aliqua spes novæ restorationis, vel aliqua jura conservantur, ad notata per Ripam in d. l. quo minus, num. 103. observat Cancercius tom. 3. *variæ. c. 13. num. 50.* Ludovicus Casanate *consil. 26. n. 40.* Gironda de *privil. g. 135. n. 752.*

Secunda, quia populus propter gentem fit, & consideratur, ut in l. justissime, ff. de adilitio edicto, & vicinis, ac incolis, cujuslibet oppidi sunt concessa ejus pascua, d. l. 9. tit. 28. par. 3. & aliis sæpius repetitis: unde quemadmodum eis extinctis, vel abscedentibus, pascua aliunde se transferunt, & vicinos, qui tributa Regia agnoscant insequuntur, & quærunt; ita eis revertentibus, & stabilitis, ad eos redeunt.

Si

22 Si autem vicini alicujus oppidi destructi, quia domus bello, clade, aut aliquo casu fuerunt dirutæ; ad alium locum habitandum se contulerint, quod antea de per se oppidum non erat, & ibi domos de novo fecerint, aut vacuas occupaverint, adeò quod possimus dicere translatum esse primum oppidum de uno loco ad alium; tunc pascua oppidi desolati, absque dubio conservabunt, & retinebunt; quemadmodum de castro, ita scripsere Alberic. in dict. l. si ususfructus, Alex. d. conf. 43. qui allegat text. in cap. cum ad Monasterium, de religiosis domibus, & in cap. temporis, 11. q. 1. Cancercius ubi proxime, num. 51. Quæ omnia pro exacta hujus rei cognitione summè sunt consideranda, nec alibi, ita specificè, ac solida veritate subnixæ inveniunt. Nec me laet, Costam in tractatu, de ratione rate, & quota, quest. 186. diversimodè in hac re loquutum, sed cum legem Regni non viderit, meritò ejus dicta in proposito parvi faciendæ sunt.

CAPUT XXIV.

Si concedatur aliquibus exteris communitas, vel jus pascui, an debeat intelligi tantum pro pecoribus, quæ habebant tempore concessionis? an verò etiam pro aliis quæ postea auxerint, & acquiserint?

SUMMARIUM.

- 1 Jus Pascui in dubio videtur concessum habito respectu ad numerum animalium, quæ quis habebat tempore concessionis.
- 2 Agitur de l. damni 18. §. si is qui binas, ff. de damno infecto, l. 1. §. illud, ff. de aqua quotid. & æstiva, l. ex eo 24. ff. de servitu. rusticor. prædiorum, l. non modus 12. C. de servitu. & aqua.
- 3 Omnis dispositio regulariter includit, & comprehendit bona presentia, non futura; ubi agitur de l. Rutilia Polla, ff. de contrahenda emptione, l. fundi 77. ff. eodem, & l. 4. C. de usuris.
- 4 Concessio, vel dispositio, quantumvis favorabilis, licet quandoque extendatur

- ad futura, non tamen, ubi præjudicium Tertij vertitur.
- 5 Expenditur text. in cap. quanto, de censibus, & in cap. suggestum, de decimis.
  - 6 Quilibet concessio debet metiri ex natura contractus.
  - 7 Expenditur text. in l. grege 13. ff. de pignoribus & in l. peculium 67. ff. de legat. 2. & in l. denique 8. §. fin. ff. de peculio legato.
  - 8 Ponderatur in proposito, text. in cap. quia circa de privilegiis.
  - 9 Concessio juris pascendi regulariter concipi solet, per hæc verba, para sus ganados.
  - 10 Referuntur Doctores, qui questionem propositam resolvunt.
  - 11 Respondetur ad argumenta contrariæ oppositionis.
  - 12 In concessione juris pascendi, semper debent attendi ejus verba, & consuetudo, aut statutum municipale.

Quæstio hujus capituli non immeritò, in controversiam deduci potest, si quidem pro utraque acie possunt adduci, & excogitari fundamenta.

Illa igitur pars quæ fovet communitatem, vel jus pascui, in dubio tantum pro numero pecudum concedi; tempore concessionis habitorum, sequentibus nititur fundamentis.

Primò, ex textu in l. damni 18. §. si is qui binas, ff. de damno infecto, l. 1. §. illud, ff. de aqua quotid. & æstiva, l. ex eo 24. ff. de servitu. rusticor. prædiorum, & in l. non modus 12. C. de servitu. & aqua, quibus juribus probatur, quamlibet servitutis concessionem metiendam, & terminandam respectu illius rei ad quam tunc dirigitur; non verò postea auctæ, vel superadditæ; Capra conf. 45. num. 2. Philip. Corn. conf. 14. Præctica Papiensis in forma libelli, quando agitur confessoria, in gloss. verbo, servitus, num. 5. ubi quod concessio intelligitur facta de rebus præsentibus, non de futuris.

Secundò ex eo, quòd omnis dispositio regulariter includit ea, quæ erant tempore dispositionis; non autem extenditur ad futura, ut in contractibus apertè deducitur, ex l. Rutilia Polla, ff. de contrahenda emptione, ibi: *Ego existimo eatenus lacum, quem emit Rutilia Polla, venisse, quatenus tunc fuit;*